

Олександр Корнійчук

СВОБОДОЛЮБИВИЙ НАРОД

Підписання угоди Радянського Уряду з Чехословаччиною ми зустріли на Україні з великим задоволенням. Свободолубивий слов'янський чеський народ на протязі віків відчував величезні симпатії до російського і українського народу. Такою ж любов'ю і симпатією відповідали ще в далекому минулому кращі представники, прогресивні діячі наших народів передовим людям Чехії, які боролися за свободу свого народу.

Великий український поет Тарас Григорович Шевченко присвятив національній визвольній боротьбі чеського народу, зокрема Шафарикові, поему „Єретик“. Кожне слово цієї поеми перейняте величезною любов'ю і симпатією до чеського народу і ненавистю до німецьких гнобителів.

Шевченко писав :

Отак німота запалила
Велику хату. І сім'ю,
Сім'ю слов'ян роз'єднала
І тихо, тихо упустила
Усобищ лютую змію.
Полилися ріки крові,
Пожар загасили.
А німчики пожарище
Й сирот розділили.
Виростали у кайданах
Слов'янські діти
І забули у неволі,
Що вони на світі!
А на давнім пожарищі
Іскра братства тліла,—
Дотлівала, дожидала

Рук твердих та смілих.
І діждалась...
... Слава тобі, любомудре,
Чеху - слов'янине,
Що не дав ти потонути
В німецькій пучині
Нашій правді! Твоє море
Слов'янське, нове,
Затого вже буде повне,
І попливе човен
З широкими вітрилами
І з добрим кормилом,
Попливе на вільнім морі,
На широких хвилях.
Слава тобі, Шафаріку,
Вовіки і віки,
Що звів еси в одно море
Слов'янської ріки!

Талановитий, свободолюбивий чеський народ віками боровся проти німецьких окупантів. Шевченко оспівав великих представників його — Івана Гуса і Яна Жижку, який в 1419 році, після страти Івана Гуса, став на чолі повстання чеського народу проти німецьких гнобителів.

Я ніколи не забуду радісних і щасливих хвилин в 1936 році — під час мого перебування в Празі, куди я їздив на поставу своєї п'єси. Одного вечора зібралось понад триста чоловік представників чеської інтелігенції. Цілу ніч тривала наша розмова про Радянський Союз. Хвилюючими, повними любові до великого російського народу, до народів Радянського Союзу були промови письменників, артистів, журналістів, художників. Всі висловлювання були пройняті єдиною спільною думкою, що шлях слов'янського чеського народу лежить у його великій непорушній дружбі з народами Радянського Союзу.

Квітучу чеську національну культуру, свободу чеського народу знищив людоджер Гітлер. Фашистські орди по-звірячому розправляються з чеським народом, онімечують слов'янську країну, фізично винищують її краях синів.

Ми гаряче вітаємо організацію на нашій території чеських полків і впевнені, що вірні сини чеського народу разом з частинами Червоної Армії завдадуть ни-

щівного удару світовому злу — німецькому фашизмові, а пригноблений чеський народ підніметься як один на боротьбу за свою свободу, за честь, за свою рідну землю.

Ми гаряче вітаємо стійкого борця чеського народу Яна Масаріка, що високо тримає прапор національної свободи свого народу.

Українці в далекому минулому устами свого кращого сина висловили найглибші симпатії до визвольної війни чеського народу проти німецьких окупантів. Українці сьогодні висловлюють найглибші симпатії і любов до чеського народу, який бореться за своє визволення проти ненависного ворога всього людства — фашистських недолюдків.

ВИЗВОЛИМО ЛЮДСТВО ВІД КРИВАВОГО ФАШИСТСЬКОГО КОШМАРУ

Промова на всеслов'янському мітингу в Москві

Брати слов'яни! Німецькі розбійники вже два роки розоряють давні слов'янські землі, руйнують міста, спалюють села.

Гітлер вирішив знищити вільні миролюбиві слов'янські держави, перетворити нас у рабів і фізично знищити. Це не загроза, це не божевільне маячення німецьких нацистів. Це продуманий до деталей людоджерницький план Гітлера.

Брати слов'яни! Перед нами смертельна небезпека! Фашисти вже замучили і вбили три мільйони поляків. Кров сотень тисяч чехів, сербів, словаків, карпато-українців, хорватів, чорногорців, словенців, кров шести тисяч замучених і вбитих тільки в одному українському місті Львові, кров убитих в боях з фашистською армією кращих синів російського, українського, білоруського народів і інших народів великого Радянського Союзу, море сліз замучених дітей, жінок закликає нас, слов'ян, об'єднатися проти спільного ненависного ворога—Гітлера і його фашистських орд.

Не вперше німецькі розбійники пробують вогнем і мечем завоювати наші держави, відняти наші багаті землі, наші славні міста, квітучі села, знищити наші великі культури і перетворити нас у своїх рабів.

З глибини серця геніального поета українського народу Тараса Григоровича Шевченка вирвалися сповнені священним гнівом слова проти німецьких поневолювачів.

Поет виступив на захист чеського народу, на захист всіх слов'ян. Шевченко глибоко розумів, що німецькі поневолювачі завжди мріяли роз'єднати сім'ю слов'ян і знищити слов'янські народи поодиночі.

Шевченко писав:

Отак німота запалила
Велику хату. І сім'ю,
Сім'ю слов'ян роз'єдiniла
І тихо, тихо упустила
Усобищ лютую змію.
Полилися ріки крові.
Пожар загасили.
А німчики пожарище
Й сирот розділили.
Виростали у кайданах
Слов'янські діти
І забули у неволі,
Що вони на світі!
А на давнім пожарищі
Іскра братства тліла,
Дотлівала, дожидала
Рук твердих та смілих
І діждалась...

Але в грізні хвилини велика сім'я слов'янських народів піднімалася, як один, проти навали німецьких варварів, і вони знайшли свою могилу на слов'янських землях. Так було в далекому минулому, так було в 1918 році, коли українці, росіяни і білоруси з ганьбою вигнали німецьких інтервентів. Свободолюбивий український народ піднявся, як один, на бій з фашизмом. Пліч-о-пліч росіяни, українці, білоруси разом з іншими народами великого Радянського Союзу вже завдали нищівного удару добірним арміям Гітлера і вщент розбили міф про непереможність німецької армії. Земля горить під ногами фашистських орд. Їх б'ють доблесні частини Червоної Армії, їх б'ють славні партизани, вдень і вночі не даючи ї хвилини спокою ворогові.

В кожній хаті, в кожному будинку поклялися українці краще вмерти, ніж стати рабами ненависного Гітлера.

Ворог ішов за нашим багатим врожаєм, але не море золотої пшениці зустрів він на зайнятих територіях України, а спопелену землю і люту ненависть народу. Там, де ступив кривавий чобіт фашистів, він зустрів пустиню. Ми не пошкодували свого багатства, здобутого великою працею нашого народу. Ми знаємо, що перемога німецького фашизму — це загибель нашої вільної української держави, це загибель нашої національної культури, це ганебне рабство і загибель нашого народу.

Брати слов'яни! Від імени 40-мільйонного українського народу я закликаю вас об'єднатися на священну боротьбу проти нашого найлютішого ворога — німецького фашизму і його васалів.

Український народ глибоко вірить, що в цій боротьбі всі слов'янські народи — рівноправні брати, — об'єднавшись, швидко завдадуть нищівного удару гітлерівським ордам і визволять все людство від кривавого фашистського кошмару. Ми знаємо, що перемога не приходить сама. Так створімо ж ворогові нестерпні умови. Де б не появився набряклий від крові чорний павук фашистської свастики, він повинен бути розчавлений.

Не встояти німецьким і італійським фашистам та їх васалам перед нашими великими слов'янськими народами, перед нашим союзником — героїчним народом Англії.

Ми переможемо тому, що з нами велика Червона Армія, тому, що з нами всі героїчні слов'янські народи, тому, що з нами все передове людство світу.

Український народ палко вітає об'єднання всіх народів для спільної боротьби проти нашого найлютішого ворога — гітлерівської Німеччини.

Український народ віддасть всі свої сили для досягнення швидкого розгрому ворога всього людства — німецького фашизму.

Смерть фашизму!

Хай живе велика сім'я вільних, рівноправних слов'янських народів, об'єднана на священну боротьбу з розбійницькою навалою німецького фашизму і його васалів.

**ПОЛЯКИ, ВАС КЛИЧУТЬ НА БОРОТЬБУ РУІНИ
ВАРШАВИ!**

Промова на всеслов'янському мітингу в Москві

Поляки! Нашу землю розорив ворог. На попіл і вугілля перетворив він села, в яких жив польський селянин, на купи руїн — міста, де працював робітник.

У вересні тридцять дев'ятого року на нас напав віковий ворог, вірний нащадок хрестоносної пихи, пруського розбою. Розгнuzданий фашистський імперіалізм продовжував найтемніші, найгірші історичні традиції. Першою жертвою стала Польща.

І розлилося море крові. Задиміли попелища спалених сел і селищ. Десятки тисяч загинули під бомбами. Сотні тисяч загинули страшною смертю по тюрмах і концентраційних таборах. Вся Польща була перетворена в пустиню. Німці пограбували всі пам'ятники нашої культури, вивезли в Німеччину все, що можна було вивезти, мільйони населення були приречені на голодну смерть.

Дике звірство гітлеризма в усій повноті проявилось на нашій землі.

Після Польщі прийшла черга інших країн. І, нарешті, п'яний кров'ю, збожеволілий від легких перемог фашизм кинувся далі на Схід, мріючи про знищення всього слов'янства, про винищення слов'янських націй і перетворення їх земель в німецькі колонії. Знову воскресли плани хрестоносців, наміри прусаків. Залізна лавина обрушилася на кордони Радянського Союзу.

Але цього разу Гітлер помилився, думаючи, що пройде по радянській землі так, як пройшов по інших країнах

Європи. Тут танк настовхнувся на танк, залізо на залізо, а сліпа сила п'яних фашистських загарбників — на свідому, вірну і самовіддану силу Червоної Армії.

Розгорілася жаклива боротьба, боротьба, якої ще не було в історії. Боротьба за весь світ.

У цій боротьбі слов'янські народи повинні встати всі, як один. Нас гітлеризм ненавидить більше від усього, нас він оголошує негідними імені людини. Перемога фашизму означала б наше знищення.

Поляки, у великій сім'ї слов'янських народів ми перші стали жертвою загарбання!

Ми не можемо, склавши руки, чекати, поки героїзм Червоної Армії, поки непохитна мужність англійського народу розб'ють вщент коричневі ряди.

Нас кличуть на боротьбу руїни Варшави, розчавлена, розорена, обплъована польська земля. Нас кличуть на боротьбу замучені крики тих, що кожного дня гинули і гинуть під терором окупанта. Нас кличуть на боротьбу великі традиції нашого народу, який героїчно боровся за свою волю, який ніколи не давав зігнути або зломити себе.

На землях Радянського Союзу виникає польська армія. Проти смертельного ворога, проти коричневого хижака встане польський солдат. Польський солдат помститься за руїни міст, за кров, за муки, за сльози. Плеч-о-пліч з Червоною Армією піде наша польська армія на боротьбу з ворогом нашої країни, ворогом слов'янства, ворогом людства.

Поляки на захоплених німцями землях піднімаються на боротьбу в тилу противника.

Цю боротьбу треба сторазово помножити. Стисніть кулаки, шахтарі Сілезії! Металісти Варшави, ваше місце в рядах борців! Текстильники Лодзі, будівельні робітники Кракова, — на боротьбу! Селяни! На ворога!

Кожну хвилину на кожному місці знищувати ворога! Кожну хвилину на кожному місці боротися з ворогом! Без пощади, без жалю! За загибель, за смерть, за голод! За знуцання і образу польського імені!

До боротьби! Висаджувати мости, відрізати транспорт, палити склади, знищувати залізниці, телеграфні

і телефонні лінії! Хай кожний*ліс стане збройним табором, кожне село — засадою, кожний будинок — кріпостю.

Поляки! Народ, який дав світу Коперніка, Міцкевича, Шопена, який дав Костюшка, Ярослава Домбровського, Людвіга Варинського, не буде народом-рабом! Гнати ворога з польської землі!

На боротьбу з Гітлером об'єднався весь світ, все, що заслуговує людського імені. З героїзмом, якого не знала історія, бореться Червона Армія. Англійські літаки перетворюють на порошок німецькі міста. З Америки плывуть кораблі із зброєю. В окупованих країнах все вище звивається полум'я бунту. Точиться партизанська боротьба в Югославії, саботаж в Чехословаччині. Земля починає горіти під ногами коричневого хижака. Ми не самі! З нами весь цивілізований світ, з нами всі, кому дорогі свобода людини, гідність людини!

До зброї! Йде, наближається день перемоги! Поляки! Згадайте чудові сторінки нашої історії! Прийшов час воскреснути повстанським традиціям!

До зброї!

БАЛАДА ПРО ПОДВИГ

В повітрі, рокочучи, йшли літаки,
Піднісши на крилах червоні зірки.

Пілоти дивились донизу, туди,
Де димом курилась дорога орди,

Де згарищем сіл і руїнами міст
Грабіжницький шлях свій позначив фашист.

У льотчиків серце несхитне й тверде,
Рука неухильно машину веде,

І тільки вогонь висяває в очах,
Коли вони вниз поглядають на шлях.

Крилом похитав командир. Це — наказ.
Націлені бомби зірвалися враз,

Щоб впасти на банди убивць з висоти
Ударами гніву, покари і мсти.

Свистіння і гуркіт. Вражай і трощи!
Німецькі солдати тікають в кущі

І стовпищем диму, снопами іскрин
Злітають в повітря ряди їх машин.

Тригнувши іглисті вершечки дерев,
Проноситься двигіт моторів і рев,—

Гад шляхом шугнула машина мигцем,
Слдатів обливши вогнем і свинцем.

В дю мить залящав кулемет за ліском,
Заюкавши кулями над літаком,—

Бив люто й нестямно і раптом розсік
Гордливого сокола сріберний бік.

Поранену птицю радянських висот
В політ передсмертний виводить пілот,

Веде на колони машин по шосе,
І знищення, й племін з собою несе.

— Загину загибеллю сокола я,
Та карою буде й загибель моя —

Любиму вітчизну топтати не дам
Кривавим, підступним і злим ворогам...

Безтрепетні руки тримають штурвал,
Літак свій останній бере перевал

І рине, як лютий, страшний вогнепад,
На вражі цистерни, що збіглися в ряд.

Земля затрусилася, ворог заляк,
Як впав на колону вогненний літак;

Обагреним прапором полум'я й дим
Півнеба заслали, підвівшись над ним.

Так льотчик Гастелло загинув в бою.
Хай слава вінчає загибель твою,

Твій воїнський подвиг, наймення твоє,
Що в серці народу безсмертним стає!

ШЛЯХАМИ ВІЙНИ

Війна докорінно змінює життя, події і людей. Епопею стає звичайний день; люди, про яких досі ми нічого не знали, люди, які були поза нашою увагою, виростають в героїв.

На широких шляхах війни я зустрічала людей, чий дружній стиск долоні запам'ятаю назавжди. Простих, міцних людей. Велич днів, які ми переживаємо, відкрила в них раптом несподіваний пафос, зворушливий у своїй простоті, в своєму внутрішньому героїзмі.

На столику у Львівському обкомі КП(б)У дзвонить телефон. Це дзвонять з Сокаля — з містечка, розташованого біля самого кордону, вірніше, поділеного кордоном надвоє: на нашій стороні місто, на німецькій стороні — вокзал.

Один, другий і третій день дзвонить телефон з Сокаля. З райкому партії регулярно передають відомості. Тут же поруч, за кілька сот метрів, точиться запеклий бій. Працівники райкому лишаються на своїх місцях.

Відходити тільки на випадок цілковитої необхідності, — таке рішення. Ми всі знаємо, що це значить „цілковита необхідність“. І тому збуджено чекаємо дзвінка телефону з Сокаля.

А Сокаль дзвонить. Все в порядку. Все на своєму місці. Ухвалено зробити те й те. Спокійно, розмірено звучить голос в слуховій трубці.

— Пам'ятайте — на випадок цілковитої необхідності.

Опівдні — ще телефонний дзвінок і ввечері. А потім довга перерва. Тепер дзвонимо ми.

Сокаль не відповідає.

Переглядаємось. Так, значить, настав момент цілковитої необхідності.

Другого дня прибули наші з Сокаля. Гвинтівки на ремені. Запорошений одяг. Обличчя спокійні, одверті викликають довір'я.

— Німці — в місто, а ми — садами, садами, доки вони не зайняли всього. Давайте роботу.

Без зайвих слів, просто і звичайно. Коли вночі вдивляюсь у звисаюче над головою кам'яне склепіння, яке дрижить від бомб, що падають десь у місті, я думаю про них — про людей із Сокаля. Як звичайно і просто залишались вони на своєму посту аж до останнього моменту! Як високо тримали прапор партії, не випускаючи його з рук! Як відходили вони крок по кроку, не бажаючи надто поспішно рятуватися. Тільки „на випадок цілковитої необхідності“... І після довгого шляху, запорошені та брудні — одразу: „Давайте роботу“.

Члени партії, що йдуть останніми з своїх постів, додержуючи ладу і порядку до останньої хвилини, під гуркіт бомб, під обстрілом банд диверсантів — ці люди дають такі ж прекрасні зразки героїзму, як льотчики, танкісти, піхотинці Червоної Армії.

Десь там, під Луцьком, під Дубном, несподівано прорвались ворожі загони. Ось сидить передо мною людина в закуреному одязі і розповідає.

Звістка про прорив німців застала їх в районі, далеко від дому. Довгі години сиділи під мостом, по якому тупали чоботи німецького загону. Потім вплав через ріку — в ліс. Кілька годин в лісі. Один з них пішов до свого дому дізнатися, що чути, що сталося з родинами.

Але нема вже дому і нема родин. Той, що сидить проти мене, розповідає мені спокійним, твердим голосом дику, жакливу історію. Так, їх зігнали в один сарай — жінок, дітей. Сарай підпалили. В полум'ї він втратив дружину і двох маленьких дітей.

Сиджу — і мене проймає холод. Не від того, що він розповідає. Знаю: ворог, проти якого ми боремось, це скажений звір, здатний на все. Але цей спокій, цей камінний спокій... Жодної сльози, жодного зітхання.

Жодної скарги, жодного слова скорботи. Не час, не пора думати про свій біль, коли пожежа загрожує рідній землі.

— А тепер іду до військомату. Треба битися.

Так, цей безперечно битиметься як герой. Позаду лишилися спопелена любов, любі голівки дітей, а партійний працівник з Дубенського району йде на фронт битися на життя і на смерть з камінним спокійним обличчям...

Вночі телефонний дзвінок з пошти.

— Нас тут семеро — шість комсомольців і один безпартійний. Запишіть прізвища... Повідомте кого слід, що шестеро комсомольців і один безпартійний працювали до останньої хвилини, не вийшли з міста, загинули на посту.

Так, пошта повинна працювати. Повинні працювати телефон, телеграф. В таку хвилину це важливіше, ніж будьщо інше. Семеро знають про це. В одну мить вирішують вони свою долю, з холодним міркуванням згоджуються на смерть. Знають, що так треба. Обирають шлях, на якому нема порятунку. Найзворушливіше, що ці напівдіти — юнаки, комсомольці хочуть лише одного: щоб десь, колись згадали про них. Згадали про те, що вони загинули за партію, за Радянський Союз, з цілковитою свідомістю і спокоєм віддали за нього своє молоде життя.

Широкі, безкраї шляхи війни. На кожному кроці на цих шляхах ми зустрічаємо красу людського серця, мужність простих людей, стійкість і безоглядну відвагу. На кожному кроці щодня створюються розділи епопеї, яка під силу титанам. Факти, що вражають своєю простотою.

Сьогодні я думаю про всіх зустрінутих мною на шляхах війни, про людей, які борються за свою ідею і хочуть бути гідними її величі і краси.

Слава вітчизні, яку можна так палко любити! Слава партії, яку можна так палко любити! Слава дням величнього героїзму, які ми переживаємо, епопеї, яка прийде!

ТВОЇЙ МУЖНОСТІ

Стукало долото, курився білий порошок над уламком мармуру. Повільно, повільно виростала з безформної брили постать героя.

Довго топився в тиглі метал. З блискучого металу, з бронзи відливали пам'ятник героєві.

Вирізьблювали його ім'я на мармуровій дошці, прикрашали літери золотом.

Піднісся пам'ятник героя на площі шумного міста, дивився в простори вулиць мармуровими очима. Стояв. Роками, століттями проголошував славу імені, якого вже немає серед живих.

Сьогодні, коли різьбар змінив долото на гвинтівку, і дзвін металу став дзвоном зброї,— хто виліпить статую героя, хто створить з мертвого каменя, втілить на віки, розповість нащадкам про образ молодшого політкерівника Бориса Шефріна? Хто накреслить золотими літерами на мармуровій дошці його ім'я, щоб воно жило в поколіннях та щоб низько схилялись голови і вуста шепотіли з пошаною велике ім'я?

У вихорі війни на одну мить прогрімало ім'я Бориса Шефріна. Серед сотень імен, тисяч імен.

Дванадцятро йдуть за політкерівником Шефріним. Попереду ворог. В цю хвилину на звивистих стежках війни їх дванадцятро—і політкерівник Шефрін. На чолі. Попереду. Віч-на-віч з ворогом. Кинутися в бій, ринути на ворожий загін, знищити його.

Багряне марево в очах політкерівника Шефріна. Вие

вітер, величезними крилами шумить слава над юною головою. Позад себе чує політкерівник Шефрін схвилюване дихання дванадцяти вірних друзів, найближчих товаришів свого маленького підрозділу.

Ні, це неправда. Він чує позад себе гуркіт маршу воїнів всієї своєї вітчизни. Тут, на чолі дванадцяти, політкерівник Шефрін є виявом ненависті мільйонів, полум'ям любові мільйонів.

Честь батьківщини несе в своїх руках політкерівник Шефрін. Серцем вітчизни стукає його серце в велику годину.

Шумить вітер над головою. Зелені ниви, рідні ниви бринять рідною піснею. Достигаючою пшеницею пахне вітер над головою.

Чи то вітер шумить, чи прапор вітчизни, червоний прапор Радянського Союзу? Червоні зорі на шоломах дванадцяти. Чи то емблеми на військових шоломах, чи рубінові зорі з башт Кремля?

Крила за плечима. Поривається вперед молодший політкерівник Шефрін. Повними грудьми, повною гортанням рветься могутній вигук:

— Полк, в атаку!

Величезними кроками, з закинутою назад головою біжить політкерівник Шефрін. Дванадцятєро за ним.

Полк, в атаку! Це нічого, що нас тільки дванадцять, друзі мої! В цю хвилину будемо полком, товариші! Це нічого, що нас тільки дванадцять! Честь двохсот мільйонів несемо ми в руках. Це нічого, що нас тільки дванадцять! Більше несемо вперед, ніж прапор полку— над нами шумить на вітрі широко розпростертий прапор нашої вітчизни, найпрекрасніший прапор у світі.

Гримлять поквапливі постріли. Немов буря, немов грім, спадають дванадцятєро на ворожий загін. І пермагають.

Тільки політкерівник Шефрін — криваве місиво замість юного обличчя. Хилиться до землі голова. Рідна земля — холодна й ласкава — щиро вітає його.

— Політкерівника забито! — лунає розпачливий вигук. Тихше, товариші! Борис Шефрін живий...

Несуть на руках його тіло кілометр, півтора. Два-

надцять вірних товаришів, дванадцять друзів копають могилу. Часом зірве хтонебудь квітку, кине на мертве тіло. Обійме рідна земля, ласкаво прилине рідна земля до тіла полеглого.

Всі пурпурні квіти нашої землі — тобі, полеглий! Твій юності, твій прекрасній смерті, яка полуменіє жарким вогнем.

Твій мужності, яка рветься вихорем вперед. Усмішка вуст всіх дівчат нашої землі — тобі, померлий. Твій славі, твоєму вигукові: „Полк, в атаку!“

Всі пісні на зелених нивах — тобі, відважний. Твоєму героїзму, сильнішому за смерть.

Яка бронза і який мармур зможуть розповісти майбутнім поколінням історію твого звичайного життя і твоєї звичайної смерті?

Не плачте, товариші! Політкерівник Шефрін живий. Кличе нас вигук політкерівника Шефріна:

— В атаку!

НАШ ТАНК

Він повернувся з битви без пробоїн,
Закурений, закопчений в бою,
Як вдягнутий в сталевий панцер воїн,
Що добре службу виконав своєю.

У міднетопних казанах Уралу,
В мартенах, в плавках криворізьких руд
Для нього проби кращого металу
Варив зброяр — увесь радянський люд.

Шахтар казав, рубаючи породу,
І сталевар казав, і ковалі:
„Ти будь міцний, як сила й міць народу,
Твердий, як серце нашої землі.

Ти славою вкривай свої дороги
І смерть неси кривавим ворогам.
Ми куємо тебе для перемоги,
Для перемоги, що належить нам.

З багатих надр радянської вітчизни
Добірну сталь для тебе ми даєм.
Рушай же в бій, наш зореносцю грізний,
Озброєний залізом і вогнем!“

І він пішов в бої, атаки й стежі,
Гуркочучи, землею трясучи,
Б'ючи удень, стріляючи вночі
З своїх гармат, націлених із вежі.

Фортеця смілих, рушена в бої,
Залізнотіла і сталевосерда!
Танкіст, затисши руль машини твердо,
На подвиги спрямовує її.

Олександр Корнійчук

СТОЛИЦЯ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ

Коли зараз ідеш вулицями Києва і згадуєш інші міста великого Радянського Союзу, то здається, що немає міста, такого красивого влітку, як наш рідний Київ. Зелені парки, бульвари, величезні клумби, квіти — ось що завжди радує око. Рідко де можна побачити таку чудесну перспективу, як у нас на Дніпро з улюбленого місця киян — Пролетарського парку і Володимирської гірки. Цілий рік, і особливо влітку, вечорами тут можна найбільш зустріти киян.

Коли підводиться сонце, воно застає вже під Києвом на всіх дорогах з далеких сіл підводи, вантажні машини, колгоспників, що везуть у столицю овочі, м'ясо, птицю, молоко. Всі дні війни колгоспна торгівля в Києві йшла без перебоїв, навіть зараз, під час жнив, постачання Києва проходить задовільно. В магазинах попит на крам збільшився.

Хоч як намагались фашистські бомбардувальники знищити електростанцію і водогін, їм не пощастило — ні на хвилину не припиняли свою роботу водогін, електростанція. Наші доблесні соколи під час нальотів відбивали ворога перед містом, а коли вночі проривались окремі фашистські самолёти, то дружний вогонь зенітних батарей примушував їх триматися високо і тікати з міста. Більшість бомб скидали фашистські стервятники за містом. Останній тиждень кияни спокійно лягають спати. Жодному фашистському бомбардувальникові не вдалось продертися до столиці. Але населення

добре розуміє, що ворог не залишить нашу столицю у спокої, і кияни готові до всяких випадковостей.

Треба з задоволенням підкреслити, що з перших днів війни порядок у Києві, дисципліна, світомаскування не тільки не знижуються, а, навпаки, підвищуються. Ми звикли до темноти ввечері, і коли в перші дні було тихо на вулицях і менше народу, то зараз до певної години вулиці людні, ми чуємо сміх, співи червоноармійців.

Столичні газети виходять у Києві нормально, і попит на них надзвичайно збільшився. „Комуніст“ і „Советская Украина“, „Пролетарська правда“ й інші щодня на своїх сторінках стисло розказують про героїчні діла богатирів радянського народу, які нищать фашистські орди.

Черговий номер „Літературної газети“ Спілки радянських письменників України вмістив цікаву статтю видатної польської письменниці Ванди Василевської, яка гарячим словом закликає польський народ до боротьби з фашизмом. В тому ж номері вміщено вірш видатного українського поета Миколи Бажана „Клятва“ та „Партизанську пісню“ Андрія Малишка.

Багато українських і російських письменників працюють зараз у Києві в редакціях газет „Комуніст“, „Советская Украина“, в редакціях газет Червоної Армії, а також на радіо. Щодня кияни зустрічають на шпальтах преси імена відомих українських прозаїків, поетів.

Артисти академічного оперного театру, співаки, хор, балет, музиканти, разом з артистами естради та драматичних театрів щодня виїжджають у військові частини, дають концерти.

На залізничному та Дніпровському річковому вокзалах продаються квитки на поїзди та пароплави.

В центральній ощадній касі щодня багато народу. Чітко працює апарат. Ощадкаса приймає вклади від киян. За останні дні вклади збільшуються. Центральна ощадкаса видає гроші переселенцям з західних областей, окупованих німецькими фашистами.

Над Києвом в розривах хмар глибока голубинь неба.

Немов купаються в хмарах десятки чудесних машин, яких так не люблять фашистські бандити, — знаменитих яструбків. Вони оберігають протягом цілої доби нашу славетну столицю.

Напруженим життям живе Київ. Кожна звістка з фронту блискавично облітає все місто. Сьогоднішній день приніс багато радісного. Наша доблесна Червона Армія розгромила вщент великі частини фашистських орд.

Сотні яскравих плакатів на вулицях Києва. Багато надзвичайно вдалих написів, що ввійшли, як прислів'я, в нашу мову. Плакати закликають населення вести нещадну боротьбу з провокаторами, шептунами, з панікерами, і патріоти столиці прекрасно знають, що найулюбленіший метод підлого фашистського ворога — це провокація й паніка.

Коли добре вдумаєшся в зведення фронтів, то бачиш, що тактика німецьких фашистів розрахована на провокацію й паніку. Фронту в звичайному розумінні немає. Ворог проривається на нашу територію окремими з'єднаннями, він іде далеко від своїх баз, хоче навести паніку й цим зламати дух нашого народу. Але коли німецьким фашистам вдавалось такою провокаційною тактикою навести паніку на населення й армію в деяких країнах, то в Радянському Союзі — ми можемо сказати — цей їх улюблений метод провалився. Кожне село, кожне місто прифронтової смуги, знаючи бандитську тактику німецьких фашистів — тактику наскоку й паніки, посилено готується до підлих махінацій ворога. Багато вже є прикладів, коли селяни чи населення містечок закидали фашистські танки пляшками з бензином, підпалювали ворожі машини й нищили фашистських диверсантів.

Сьогодні в Київ приїхали кілька колгоспників і колгоспниць з одного прифронтового села, на яке налетіла банда фашистських диверсантів. Вони розповіли про звірства бандитів. В село ввійшло кілька танків, група мотоциклістів. Насамперед фашисти метнулись до колгоспних стаєнь, до тваринницьких ферм, але колгоспники задалегідь перегнали коні, корови, свині подалі

від фронту і вивезли все зерно. Розлючені фашисти зігнали населення коло сільради і вимагали назвати прізвища депутатів сільської ради, голови колгоспу; не діставши відповіді, вони вбили на плацу кілька жінок і дітей. Але не довго лютували фашисти: надійшли партизани — і загорілись ворожі танки. Тільки окремим мотоциклістам пощастило втекти з села.

А коли ми прощались, стара колгоспниця розказала простими словами про героїчну смерть хлопчика з сусіднього села. Я впевнений, що скоро письменники напишуть чудесну книгу, яку з захопленням читатимуть майбутні покоління, і народ створить яскраву легенду про чотирнадцятилітнього Андрія Кондратова, що віддав своє юне життя на захист рідної батьківщини. Зараз я стисло передам самий факт героїчного вчинку юного богатиря українського народу.

В маленькому селі дізнались, що німецька колона прорвалась, і швидко ворог прийде в село. Усі чоловіки та більшість жінок озброїлись, сіли на коней і вирушили в ліс. Коли невеличкий партизанський загін виїхав уже на околицю села, за ним біг Андрій; він щось кричав, махав руками. Спинився один вершник. Андрій підбіг, ухопився руками за стремено і з сльозами на очах став просити партизанів взяти його з собою.

— Не можна тобі їхати з нами, — суворо промовив партизан. — Сказано тобі, залишайся для зв'язку. Не плач, Андрію, на тобі гранату, кинь, коли треба буде. Чуєш?

— Чую, — відповів Андрій. Партизан швидко показав хлопцеві, як треба кинути гранату.

— Не забудеш?

— Ні.

— Тільки дивись, обережно з нею...

Але хлопець навіть не відповів; усміхаючись, він сховав гранату за пазуху і побіг у село.

Увечері німці зайняли село. В одній хаті спинився штаб. До штабу прийшов Андрій. Вартовий крикнув „дурюк“, але хлопчик не відходив — він вимагав, щоб його впустили. Увійшов перекладач. Андрій звернувся до нього.

— Коли пан офіцер мені заплатить, то я скажу, де партизани.

Перекладач повів Андрія в штаб. Там, на лавах за столом, коло карти сиділи старші офіцери; молодші стояли; ледве пробився серед них Андрій з перекладачем.

Ламаною мовою звернувся до Андрія волковник:

— Розкажи, де партизани, ми тобі добре заплатимо.

Блиснули очі в Андрія, він посміхнувся й голосно промовив, показуючи рукою:

— Партизани кругом.

— Але де ж вони? — крикнув перекладач.

— Вони тут! — спокійно відповів Андрій, вихопив зза пазухи гранату й кинув перед собою. Останній раз в юному житті Андрія з'явилась на його обличчі щаслива посмішка й застигла навіки. В хаті лежали сім забитих і дев'ять тяжко пораних офіцерів гітлерівської банди.

Коли на другий день повернулись партизани, не знайшли вони біленьких хат в зелених садах. Чорні руїни зустріли їх. Але ніхто не плакав. Священний гнів висушив очі батькові й матері Андрія. Довго шукали партизани тіло хлопчика-героя — і не знайшли.

Народ, що виростив таких дітей, — непереможний.

Лютий ворог кидає свої останні резерви. Гітлер відчуває свою швидку загибель. Минув ще тільки один місяць війни, а він уже кинув у бій свої охоронні загони. Ми бачили кілька полонених, яких привезли до Києва. Це — не звичайні солдати гітлерівської армії і не штурмовики, а фашистські бандити з особистих охоронних загонів Гітлера.

Хоч як кричить берлінське радіо про успіхи й перемоги фашистської армії, в ці успіхи не вірить не тільки німецький народ, але й окремі генерали. Наша армія захопила один документ, в якому німецький генерал написав: „Швидко ми наперемагаємось до самої своєї смерті“.

Столиця Радянської України і патріоти Києва знають, що перед нашою армією ще багато кривавих боїв, але в цій боротьбі ми швидко переможемо, бо

весь радянський народ піднявся як один на священну вітчизняну війну, бо наше діло праве, з нами все прогресивне людство світу і нами керує геніальний стратег. Він керував нами в усіх наших перемогах, з ним ми переможемо найлютішого ворога народів Радянського Союзу — Гітлера і його фашистські банди.

Олександр Корнійчук

СЛАВА НАШИМ ПАТРІОТКАМ!

В священній вітчизняній війні, в боротьбі проти фашистських людоджерів славне комсомольське плем'я України показало немало прикладів героїзму, мужності, відваги, справжнього патріотизму. В перші ж дні війни комсомольці і позаспілкова молодь, як один, з усім великим радянським народом стали на захист рідної землі.

Переді мною невеличкі списані клаптики паперу, чудові документи, що свідчать про незламну волю, єдине бажання нашої молоді віддати себе до кінця в боротьбі з ненависним фашистським ворогом.

З багатьох творів класичної літератури ми знаємо образи вісімнадцятирічних дівчат, старанно написані знаменитими письменниками до найдрібніших деталей. Такі дівчата тільки вступали в життя, багато було у них мрій, які часто розбивались, — сувора дійсність ламала ідеали, і не встигало юне життя розквітнути, як загасало, розсіпалось під ударами суворої реальності.

Більшість молоді не знаходила справжнього виходу в житті, і скільки загинуло талановитих людей нізачо або перетворилось в бездушних автоматів, маленьких гвинтиків страшної бюрократичної машини.

Яка далека, яка не схожа доля молодої людини, вихованої в нашому найпередовішому в світі суспільстві! Це особливо виявилось в дні великої вітчизняної війни.

Молоді патріоти радянського народу з першої ж хвилини війни глибоко відчули своє місце. Тисячі фактів свідчать про те, що наша молодь іде в авангарді й по-

казує невмирущі приклади героїчної боротьби за нашу батьківщину.

Райкоми комсомолу України в перші ж дні одержали величезну кількість заяв від комсомольців і комсомолок. Киянки, дівчата - патріотки київської макаронної фабрики писали райкому комсомолу:

„Ми, що нижче підписані, просимо направити на фронт наш колектив, бо ми маємо велике бажання допомогти бійцям нашої доблесної Червоної Армії в боротьбі з ненависним фашизмом. Усі завдання будемо виконувати сумлінно і з честю. Робітниці - комсомолки Скабела Олександра, Дейнека Ганна, Микитова Марія, Порошенко Ольга, Браїловська Геня, Гуть Віра, Руда Паша, Михайленко Марія“.

На трудовому фронті, на шахті номер 17-біс тресту Донбасантрацит услід за жіночою бригадою Бабічевої створені і вже працюють бригади активісток Дрекіної, Копійки. Врубашиністами працюють дівчата Танцюра, Шаповалова, кріпильницями — Крюкова, Емсікова. Ці жіночі бригади швидко оволоділи складними гірничими професіями і перевиконують норми виробітку. Бригада Бабічевої виконує змінне завдання в середньому на 120 процентів. На 12 — 15 процентів перевиконують норми бригади Дрекіної і Копійки.

Зразки високого трудового героїзму показують молоді робітниці миколаївського заводу автотракторних інструментів. Виконуючи відповідальне завдання, токар-комсомолка Ганя Сокурєнко щоденно виробляє не менш 300% норми, даючи високу якість продукції. Комсомолка Паша Гончаренко, одержавши термінове завдання, 16 годин не виходила з заводу. За цей час вона дала чотири норми, виконуючи одночасно три операції — на токарному верстаті, на пресі й на ручній роботі.

В Старобешеві до райземвідділу надійшло понад 130 заяв від колишніх трактористок, які висловлювали бажання замінити своїх чоловіків, що пішли в Червону Армію. Серед них Марія Токарева, яка з перших же днів роботи в декілька раз перевиконує норми.

Знаменита трактористка Надія Ангеліна пише :

„В нашій тракторній бригаді три трактори. Ними керує моя старша сестра Паша Ангеліна, я, моя сестра Льоля — тепер бригадир, Люба Ангеліна, Варя Афендікова і Марія Савенко. За зміну бригада збирає 30 — 35 гектарів багатого сталінського врожаю. Не відстають від нас жіночі бригади трактористок-орденоносців Віри Юр'євої і Наталі Руденко... В'яжуть по 11 — 12 кіп колгоспниці Орлова, Мілостна, Верховод“.

Сімнадцятирічна домашня робітниця Ганна Іваненко вступила в сандружину комсомольського загону винищувального батальйону. Вступаючи в дружину, вона також вступила до лав ленінсько-сталінського комсомолу.

Десятки тисяч заяв від дівчат закінчуються однією фразою: „Прошу прийняти мене до лав комсомолу. Хочу йти на фронт тільки комсомолкою“.

Багато славних патріоток нашої батьківщини пішло в партизанські загани.

Не шкодуючи життя, дівчата — вихованки ленінського комсомолу своїм героїзмом у боротьбі з фашистською навалою вже вписали блискучі сторінки в історію великої вітчизняної війни нашого народу.

Ніколи народ наш не забуде простих і величних слів одної юної патріотки, яка пішла в партизанський загін. Її спитали, точніш хотіли попередити: „Чи знаєте ви, що коли фашисти зловлять вас, то вони будуть знущатись над вами і як над дівчиною?“ І дівчина відповіла: „Я знаю одне — краще загинути, ніж бачити рідний край в фашистському ярмі“.

В народній творчості — в думах, билинах, в героїчних легендах — виступали богатирі-чоловіки. В них народ вклав найкращі свої уявлення про непоборну силу богатиря — захисника своєї землі. Наш народ вперше в історії створить чудесні билини, думи про славних богатирів-дівчат.

Слава вам, дівчата нашої країни — юні патріотки, полум'яні борці за нашу честь, волю, батьківщину!

Олександр Корнійчук

ВСЕСВІТНІ БРЕХУНИ

Усі цивілізовані народи знають, що в апараті Геббельса сидять всесвітні брехуни і що брехня фашистських пропагандистів не знає меж. Правда, пробували деякі журналісти найти межу брехні Гітлера і його підручного Геббельса. Про їх брехню писали: „Гімалаї фашистської брехні“. Але виявилось, що вчорашнє повідомлення німецьких радіостанцій перетворило найвищі гори нашої планети — Гімалаї в невеликий чиряк на носі Геббельса. Те, що вчора фашистські брехуни оголосили світові, не можна ніяк порівняти з Гімалаями і навряд чи вчорашня брехня Геббельса може вміститися в сонячній системі. За таку брехню від 28 числа Геббельс і його компанія дістали нове звання — з „всесвітніх“ брехунів вони перейшли в новий клас — „космічних“ брехунів.

Я думаю, що товариші кияни і харківчани, а також ленінградці в першу чергу погодяться з цим новим визначенням меж фашистської брехні: вчора вночі кілька німецьких радіостанцій повідомили всьому світові, що і столиця України Київ, і Ленінград вже нібито зайняті німецьким військом і що ударні фашистські дивізії підійшли до Харкова і Москви. Захлинаючись, фашистські брехуни наприкінці повідомили, що в Берліні, Римі, Бухаресті й Софії з нетерпінням чекають на наказ Гітлера про призначення парадів у Києві та Ленінграді і що паради відбудуться через день-два.

Я чую, як зараз сміються кияни, ленінградці, харків-

чани, і можна було б відповісти тільки сміхом гітлерівським брехунам, але нас цікавить, чому саме вчора, а не раніш чи пізніш на кілька днів, фашисти так безмежно забрехались.

Відповісти на це не важко.

Віроломно напавши на Радянський Союз, Гітлер обіцяв народові Німеччини за десять днів захопити всю Україну, але пройшло більше місяця, і на родючих землях України знайшли собі могилу кращі фашистські армії. Все нові й нові дивізії кидає Гітлер, але вони гинуть під ударами нашої доблесної Червоної Армії, і чим більших втрат зазнають фашистські орди, тим голосніше завиває німецьке радіо про перемоги. Банда брехунів Геббельса так забрехалась, що їм уже не вірить німецький обиватель; навіть один фашистський генерал написав: „Скоро ми наперемагаємось до самої своєї смерті“.

Сотні тисяч поранених німецьких солдатів не можна розмістити в Польщі, Чехословаччині; Варшава, Прага давно перетворились в гігантські госпіталі. Вже не можна сховати від німецького народу всіх поранених у протекторатах, бо там не тільки лікарні і школи, а майже всі будинки зайняті під лазарети. І от щодня в Берлін і інші міста Німеччини приходять десятки ешелонів з тисячами поранених. Хоч як намагається гестапо ізолювати їх від населення, — це не вдається. Зловісні чутки повзуть по Німеччині, і ні терор, ні тюрми, ні концтабори не можуть знищити правду про величезні втрати німецької армії. Мабуть вже надто розпалася атмосфера в Німеччині, що Гітлерові довелося кілька днів тому в спортпалаці виступити з черговою клятвою. Він сказав: „Київ буде у ніг фашистської Німеччини 28 липня“.

Щоб врятувати престиж Гітлера, Геббельс дав наказ своїм брехунам взяти у ніч на 28 липня по радіо Київ, Ленінград і навіть підвести військо до Харкова. Ми не здивуємось, коли завтра Гітлер дасть нову клятву, і Геббельс оголосить, що вся наша планета в руках фашистів, а штурмові дивізії за наказом фюрера вже полізли на сонце.

Земля горить під ногами фашистських бандитів. Надто вже припекло фашистським правителям, що доводиться їм щодня, щохвилини брехати німецькому народові. Але не заспокоїти їм підлою брехнею море народного гніву. Німецький народ допоможе Червоній Армії вирвати з корінням фашистську гадину.

Олександр Корнійчук

НАЦІОНАЛІСТИ — НАЙЛЮТІШІ ВОРОГИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Українські селяни на окупованій території в західних областях ведуть зараз величезну боротьбу з фашистськими бандами. В лісах, у горах створено партизанські загони, які весь час нападають на обози і окремі частини ворога.

Націоналістична нечисть, жовтоблакитна банда — петлюрівці, оунівці, гетьманці, найлютіші вороги українського народу особливо жорстоко розправляються з передовими людьми українського населення. Гітлер підібрав всю націоналістичну нечисть у свої обози, зробив їх агентами гестапо. Ці криваві кати пройшли довголітню школу шпionажу, провокацій. До послуг цієї банди садистів, головорізів, найлютіших ворогів українського народу Геббельс віддав свої мікрофони, і вони виступають по радіо з промовами, які найкраще можуть характеризувати людоджерську суть фашистської пропаганди.

Після підписання угоди між Радянським Урядом і Англією надійшли тисячі вітальних телеграм від найпередовіших людей світу, учених, літераторів, імена яких знають всі цивілізовані народи. Недавно німецьке радіо урочисто оголосило прізвище одного патентованого жовтоблакитного бандита, який, плутаючи українську мову, сказав: „На Радянщину надійшло багато вітальних телеграм від письменників, учених з приводу складання угоди з Англією. Але ці учені й письменники, як Ептон Сінклер, Теодор Драйзер і інші, вітають тому, що їм обіцяно кожному за вітання автомобіль з московського заводу фірми М-1“.

Так почав свою промову тупоголовий кат — агітатор пана Геббельса. Мабуть, дуже мало платять гестапо і відділ фашистської пропаганди жовтоблакитним наймитам, коли їхня фантазія далі автомобіля не сягає.

Українські селяни й робітники в західних областях знають, що найлютішими ворогами українського народу є підлі запродавці — жовтоблакитна нечисть, петлюрівці, оунівці, гетьманці, і, не зважаючи на кривавий терор німецького фашизму, робітники й селяни вбивають підлих запродавців, знищують їх, як скажених собак.

Ростуть партизанські загони в західних областях України. Партизанський рух проти німецьких загарбників, як море, розлився на окупованих німцями землях.

На Закарпатській Україні бойові партизанські загони нищать аеродроми, підпалюють цистерни з бензином, пускають під укіс поїзди.

Українці — патріоти своєї батьківщини, які перебувають далеко за океаном, в Канаді, надсилають багато листів і телеграм, в яких гаряче вітають героїчну боротьбу Червоної Армії і висловлюють свою ненависть до фашистської Німеччини. 20 липня опубліковано в „Правде“ серед численних телеграм лист українців з Канади. Вони пишуть: „Вітаючи радянський народ, ми висловлюємо щирі почуття українців, які живуть в Канаді, і всіх національних груп, чиї рідні землі поневолені зрадницькою нацистською клікою. Ми твердо переконані, що також, як і в 1918 році, український народ, нерозривно зв'язаний з усіма радянськими народами, вижене агресорів і бандитів і знищить їх“.

Український народ разом з народами великого Радянського Союзу піднявся на велику священну вітчизняну війну проти фашистських розбійників. Український народ знає, що в цій війні він бореться не тільки за свою територію, за свою землю, за свою честь, волю, але й за волю народів, поневолених німецьким фашизмом, і в цій боротьбі ми переможемо, бо наше діло праве.

Олександр Корнійчук

КАТ СВІЧКА ТА ЙОГО ІСТОРИК

ФЕЙЛЕТОН

У куркуля Калитки був один син. Ім'я його навіть у рідному селі, окрім батька й матері, ніхто не знав. А трапилось це ось чому. Коли вперше в святу неділю зимою батько привіз маленького синка до церкви і дав йому в руки свічку, а сам почав бити поклони, то синок його, поки тато одгунав п'ятдесят поклонів, загасив свічку товщиною в палець і з'їв. З того часу прозвали куркуленка Свічкою.

Коли ж куркуленкові Свічці сповнилось вісімнадцять років, батько спитав його, чухаючи потилицю:

— А, може, синку, годі тобі вчитись, дуже дорога зараз наука,— за останнього твого вчителя вчора я заплатив дві тисячі карбованців.

Синок довго сопів, а потім буркнув:

— Я б йому й карбованця не дав.

— Е, синку,— відповів батько,— час тепер не той, та й цьому ти печінку відбив, серйозну зробив порчу, отже довелося заплатити дві тисячі.

— Ну й чорт з ним, набридло мені, тату, вчителів бити, сидлай мені жеребця, завтра в гетьманці посту-паю,— отам я покажу, хто я такий...

Через місяць не тільки волость, а цілий повіт знав Свічку. Ударом нагая він розсікав тіла бідняків до кості.

Але недовго сотник Свічка басував на жеребці і рубав селян — довелося йому разом з німецьким офіце-ром тікати з України. Так усі й забули Свічку, тільки

баби коли не коли, лякаючи дітей, розказували про звіря лютого, що звався Свічкою.

Але баби не знали, що той лютий звір Свічка живе в Берліні і не тільки службу має, а навіть від самого Гітлера хреста дістав і мав змогу облизати руку фашистського правителя. Великий день був для Свічки — не тільки хреста вің одержав, а й нову посаду — з ката гамбурзької тюрми його перевели до берлінської, настановили наглядачем за комуністами.

Викликав його одного дня Геббельс і каже: „Годі тобі, Свічко, в тюрмі з комуністами вовтузитись, кінчай їх усіх в цю ніч і переходь до мене на службу в відділ пропаганди. Будеш завтра виступати українською мовою по радіо“.

Нещодавно, двадцять третього червня, ми чули по радіо з Кракова голос Свічки; він дуже погано читав, плутаючи кожне слово, написане Геббельсом, і вперше в житті пожалкував, що замолоду до смерті побив усіх своїх учителів і не навчився гладко читати. Проте йому ніхто зауваження не зробив.

Так кілька днів ми чули голос Свічки, а потім загворив якийсь тоненький голосок. Той читав уже жваво, і ми теж його впізнали: пан Геббельс покликав до себе випробованого львівського шпика з гестапо, пана Пуп'якевича і сказав: „Ви нам дуже зараз потрібні, виступайте по радіо, бо ми не можемо коло цієї роботи тримати такого видатного ката, як Свічка. Дайте йому список усіх інтелігентів, що вітали радянську владу, і Свічка стане до своєї роботи, а ви ставайте до своєї. Коли добре будете вимовляти те, що ми напишемо, то ми вас через рік зробимо офіційним істориком про дії гестапо на Україні“.

Пан Пуп'якевич витер хустинкою очі, облизав руку Геббельса, крикнув „Хайль Гітлер“ і потім довго до ранку розказував своїм однодумцям, що в історії було багато великих катів, але таких щедрих ще не було. (А він історію до деякої міри знав,— навіть на його дверях висіла табличка: „Доктор історичних наук пан Пуп'якевич“).— Ви тільки подумайте,— через рік мене зроблять офіційним істориком про дії гестапо на Україні.

Його друзі підняли келехи і гучно вигукнули „Хайль Гітлер“, але в цю хвилину загули мотори радянських бомбовозів і вся кумпанія в одну мить, як щурі, побігла у підвал.

Недовго вам там сидіти, пани пуп'якевичі, свічки, скотенки, мерзенні наймити людожера Гітлера. Народ розчавить вас, як смердючих гадів.

ЗАЛІЗНИЙ ХРЕСТ

Боець на полі битв знайшов
Потворний знак, клеймо фашиста —
Була це свастика зміста,
Забруджена в загусклу кров.

Невіддалік, в'ючись від ляку,
Стояв її блідий носій —
Він з себе здер свою відзнаку,
Цей хрестик з жмутиком двох змій.

В тупоголовім переляпі
Бійця благав фашистський пес:
„Я не убивця! Я не „наці“!
Я не з дивізії СС!

І орден цей — не мій, бо в мене
Нема заслуг. Я просто так“...
Його лице, з жаху зелене,
Ще більш спотворив переляк.

Боець озвався: „Будьте щирі
І лянгзам шпрехен зі, майн гер!
Доводить дірка на мундирі,
Що хрестик цей ти з себе здер.

Не знаю я, в якій країні
І за які страшні діла
Здобув ти хрест убивць, та нині
Відплата вбивцям надійшла.

Пройшли ви по країнах многих
Ордою вбивства і ганьби
І павуків чотирьохногих
Несли, як варварські герби.

Чіпляйте ж на кошлаті груди
Мерзенний орден павука —
У нього нам ще легше буде
Встромляти вбивчу грань штика!“

Боець замовкнув, це сказавши,
І трохи ближче підійшов
І, наступивши, вбив назавше
Залізний хрест в багно і кров.

ВОРОГОВІ ЗАЛИШАЄТЬСЯ ПУСТЕЛЯ

Біля будинку — селянської хати під солом'яною покрівлею — стоїть селянин. Пильні очі стежать за рухом на дорозі. На бронзовому, обсмаленому сонцем та вітром обличчі привітно усміхаються очі до людей в червоноармійській формі.

Селянин запалює сірника. Один з червоноармійців підходить. Прикурює цигарку від вогника, який мерехтить у нерухомому повітрі.

— Дякую.

Селянин тримає між пальцями свою цигарку. Горить вогник сірника в спокійному повітрі. Бистрі очі пильно вдивляються в обличчя червоноармійця.

— Німці далеко?

— Ні, не далеко,— звучить відповідь, і червоноармієць повертається на шлях.

Селянин закурює нарешті свою цигарку. Обличчя його не змінило виразу, пальці не тремтять. Той самий напівзгорілий сірник він підносить до стріхи своєї хати. Сивий димок цигарки, прудкий клубок диму, який біжить по сухій соломі. Селянин глибоко затягується і дивиться, як полум'я охоплює стріху.

Ще не минуло і двох років з того часу, як тут, на цьому самому місці, він вітав Червону Армію, що принесла свободу в західні області України. Життя змінилось до глибини, до краю. Минулися тяжкі дні і безсонні ночі.

А зараз там, на шляху, проходить останній червоно-

армієць. Селянин не замислюється. За годину або за дві тут з'являться німці. Покрівля його будинку може стати для них притулком, стіни його хати дадуть затінок розпаленим під сталевими шоломами головам.

Селянин не вагається. Один рух руки — і всьому край. Не захистить український дах сну німців, не стане українська солома підстилкою для загарбника. Поки господар докурить свою цигарку, його хата стане вогненним стовпом. Селянин навіть не озирається. Недбалим рухом кидає в канаву недокурки, переходить вузьким містком на шосе і розміреним кроком прямує туди, куди пішли червоноармійці.

Будував свою хату мозолями і працею. Кожну бантину, кожну дошку виготовляв власними руками. Странно в'язав кожний сніп соломи для стріхи. Думав про свою хату довгими днями, бачив її уві сні в короткі ночі після цілоденної праці.

Але тепер нема часу думати про це. Він зробив те, що залежало від нього, — жодної покрівлі над головою ворога. Жодної соломинки для ворога. Жодної скибки хліба для ворога. Якщо не можна забрати з собою, нехай візьметься полум'ям, нехай гине праця всього життя. Аби тільки не залишити. Аби тільки не допомогти працею своїх довгих днів, тривогою своїх ночей успіхові ворога.

Від самого кордону йдуть нескінченною низкою вздовж шляхів селяни з колгоспів. Поламали комбайни там, де їх не вдалося віддати військовим частинам. Висадили в повітря бензиносклади. В руці клунок, в кишені скибка хліба, — нічого більше не потрібно. Адже вони йдуть у свою країну, до своїх братів.

Стомлені коні тягнуть віз. На возі серед лантухів русьві голівки дітей. Чоловік і жінка йдуть за возом. Грузнуть у піску босі ноги. Сині жили просвічують під темною шкірою.

Колгоспники?

Звичайно, колгоспники.

Сніжнібіла курява висить над шляхом. Осідає на голівках дітей. Діти весело щебечуть, не розуміючи і не усвідомлюючи того, що діється навколо. Їх ціка-

вить несподівана подорож, рух на шляху, гуркіт тракторів, які випереджають їх. Чоловік дивиться довірливими, ясними очима.

— Все забрали з собою?

— Де там усе! Що вдалося — те на віз, а що ні — спалили. Щоб не дісталось йому, — додає, немов боячись, що ми можемо подумати, наче він чогось шкодує.

— От земля залишилась... Повернемось — швидко відбудуємось.

В білому мареві пилу зникає віз. Високо в небі гуде літак, десь вдалині гуркоче зенітка. Спокійно віддаляється родина колгоспників.

Вони не озираються туди, де, як закликала відозва, залишилась для ворога пустеля, спалені садиби, згаріща, якими не поживиться ворог, скошені зеленими хліба, яких ворог не збере. Довгими курними шосе бреде колгоспна сім'я під гудіння літака, під гуркіт далеких пострілів, іде назустріч тому, що настане, що ясно бачать селянські очі.

Колишеться на вітрі золота пшениця на широкий, безкрай ниві. Ідуть комбайни, гудуть трактори, від хати до хати летить весела пісня. Широко, вільно випростуються плечі вільної людини. Вільно зітхають груди вільної людини.

В ім'я цього дня залишає селянин усе своє добро, працю свого життя. В ім'я цього дня обертає він на порох свої садиби. Іде звідси без жалю. Аби тільки не віддати ні зернини, ні колоска, який наситив би хоча б на кілька годин ненажерливого грабіжника.

Обличчя селян, які йдуть на схід, спокійні. Вони знають — чого і навіщо: ради прекрасного, великого дня перемоги, який настане, коли з лиця землі буде стертий ворог людства.

А ради цього дня не треба шкодувати хат і нив та всього, що можна відбудувати, відновити, наново створити на вільній радянській землі.

Олександр Корнійчук

**ЛИСТ ДЕПУТАТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ СРСР
ДО СВОЇХ ВИБОРЦІВ ЗВЕНИГОРОДСЬКОГО
ВИБОРЧОГО ОКРУГУ**

ДОРОГІ ТОВАРИШІ ВИБОРЦІ!

Вже другий місяць іде священна вітчизняна війна великого радянського народу з лютим ворогом нашої батьківщини — фашистською Німеччиною. Озброєні до зубів гітлерівські орди мріяли за кілька днів зломити бойовий дух нашої доблесної Червоної Армії і зайняти Україну. Але їх загарбницький план провалився. Вся наша батьківщина піднялась на бій з фашизмом, і гітлерівським ордам довелося воювати не тільки з Червоною Армією, а з усім радянським народом. Замість блискавичного успіху кращі німецькі армії знайшли собі могили на нашій землі.

Провалився план німецьких фашистів, лютує людожер-Гітлер. Він кинув уже в бій свої охоронні полки, свою гвардію головорізів, розбійників, але і їх б'є, як скажених собак, наша славна Червона Армія.

Гітлер добре знає, що не подолати йому богатирів нашого народу фронтовою війною, тому він удався до розбійницьких засобів війни. Він посилає окремі моторизовані частини, які, уникаючи бою, продираються в наші області, щоб навести паніку на населення. Це — улюблений метод провокації і бандитизму фашистських людожерів. Але прорахувались вороги. Вже й цей їх козир битий на нашій землі. Не зламати фашистам бойового духу нашого народу. Тисячі прикладів свід-

чать про те, що, коли фашистським танкам чи окремим частинам вдається прорватися в наш тил, то наші славні партизани — чоловіки й жінки — допомагають Червоній Армії і знищують розбійників.

Дорогі товариші виборці Звенигородського виборчого округу! Я глибоко впевнений, що, коли вдасться окремим частинам ворога прорватися на вашу територію, то він знайде могилу на ваших багатих землях.

Я завжди з великою гордістю говорив на сесіях Верховних Рад про славні традиції звенигородчан, які в 1918 році нещадно громили німецьких окупантів і були в перших лавах народного повстання проти загартників. Ці бойові традиції живуть у ваших серцях. Я впевнений, — якщо ворог прорветься на вашу територію, він зустріне найжорстокіший опір.

Партизани Звенигородщини, сини славної батьківщини геніального поета, борця нашого народу Тараса Григоровича Шевченка, віддадуть всі свої сили на боротьбу з ненависними фашистськими ордами.

Дорогі товариші! Створюйте ворогові нестерпні умови. Пам'ятайте — хижий звір, що проривається в наш тил, одірваний від своїх баз, підлий в своєму боягузстві, як вовк зацькований, кусає тільки там, де не відчуває опору. Так женіть же ворога, щоб не знав він спокою ні вдень, ні вночі, ні одної хвилини, — щоб його машини витратили все пальне, громіть його танки. Не раз старі партизани розказували мені, як в минулому били озброєних до зубів німецьких інтервентів. Завжди посміхаючись, звенигородчани казали: „Не такий страшний чорт, як його малюють“. Я впевнений, що звенигородчани скажуть і сьогодні: „Не такий страшний німецький чорт у танку, як його малює Гітлер“. Паліть же фашистських чортів, закидайте їх танки пляшками з бензином, нищьте мости, переправи, телеграфний і телефонний зв'язок, бийте фашистських бандитів удень і вночі.

Батьки й сини! Матері й сестри! Славні патріоти батьківщини Шевченка! Віддаймо все на боротьбу з фашистськими розбійниками, лютою вражою кров'ю напоїмо священну землю нашу!

Гнеться важкий колос на колгоспних ланах Звенигородщини. Зголоднілий ворог іде за нашим добром, пограбувати хоче землю нашу, а нас перетворити у своїх рабів. Ніколи українці не будуть рабами німецького фашизму! І зернини не знайде ворог на наших ланах. Не українське сало, молоко, пшеницю, а гнів народний, кулю й бомбу, вогонь і багнет зустрине він.

Дорогі товариші виборці, колгоспники і колгоспниці, славні партизани Звенигородського виборчого округу! Міцно тримайте прапор нашої вітчизни — наш побідоносний червоний стяг.

Ми переможемо, дорогі товариші, ми знищимо лютого фашистського ворога, бо з нами все передове людство світу, бо на бій нас веде наш рідний батько, з яким ми перемагали й переможемо, — великий Сталін!

Олександр Корнійчук

ДОРОГІ ТОВАРИШІ, РОБІТНИКИ Й СЕЛЯНИ ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ І ПІВНІЧНОЇ БУКОВИНИ!

Людожер Гітлер віроломно напав на наші кордони і, користуючись тим, що Червона Армія не встигла підтягнути свої резерви, захопив частину території наших західних областей. Гітлер хоче перетворити наш свободолюбивий великий український народ на своїх рабів, знищити нашу національну культуру, пограбувати наше добро і посадити на шию українського народу німецьких баронів, поміщиків і капіталістів.

Свободолюбивий український народ, з допомогою великого російського народу, не раз уже відбивав навали інтервентів, боронив свою землю від хижаків і розбійників. Під проводом великої партії Леніна — Сталіна український народ збудував могутню соціалістичну державу, де пишним цвітом розквітли наука, культура, мистецтво, найпередовіше в світі сільське господарство, виросли гіганти - заводи.

Доблесна Червона Армія, за наказом рідного батька, великого Сталіна, звільнила поневолений народ Західної України й Північної Буковини і воз'єднала в єдиній великій соціалістичній державі.

На наше багатство, на наше добро давно заздрив лютий ворог українського народу, німецький фашизм. Німецькі фашисти давно мріяли напасти на багаті землі радянської України.

Гітлер перетворив Німеччину у військову машину. Він відчув, що рука голоду скоро задушить його, що

голодні солдати повернуть зброю проти фашистських правителів, і Гітлер, рятуючи свою шкуру, сказав солдатам: „На багаті землі українські,— там сало, пшениця, цукор, метал, вугілля, нафта“. Гітлер віроломно напав на нашу землю, кинув всю свою техніку, мільйони солдатів і думав за кілька днів захопити всю Україну. Проте, вже більше мільйона солдатів гітлерівської армії знайшли собі могили на наших землях.

Гітлер і його компанія розуміють, що самою технікою і п'яними ордами, яким щодня завдають нищівного удару героїчні полки Червоної Армії, їм не втриматися на нашій території,— тому він вдається до наймерзніших провокаційних методів. Він зібрав всю петлюрівську погань, бандитів і розбійників, зрадників українського народу, та мобілізував оунівців—лютих ворогів України, що вже багато років існують на гроші з гестапо і ведуть свою кайнову справу. Ці вірні пси фашизму, озвірілі бандити розстрілюють зараз кращих людей в селах і містах, вислужуються перед людоджером Гітлером, торгують кров'ю українського народу. Їх він кидає з парашутами на наші ниви, але не встигає брудний чобіт диверсанта — петлюрівця, оунівця торкнутись нашої землі, як колгоспники — чоловіки, жінки й діти — знищують їх.

Ми знаємо, що трудящі Західної України і Північної Буковини віддадуть все на боротьбу з гітлерівською навалою. Перші загони українських партизанів в західних областях і Північній Буковині орлами налітають з лісів і гір і нищать фашистську гадину.

Сини й дочки західних областей України й Північної Буковини! Скоро настане той час, коли наша доблесна Червона Армія розгромить ворожі полчища. Але зараз, в ці історичні дні кожен мусить на селі і в місті створювати ворогові нестерпні умови. Кожен, хто може носити зброю, хай іде в партизанські загони. Нищіть мости, переправи, щоб ворог не міг швидко підтягнути свої резерви, паліть його склади та аеродроми, громіть обози. Бийте ворога і вдень і вночі, знищуйте фашистську гадину. Не піддавайтесь на провокації оунівців, петлюрівців,— знищуйте, як скажених собак,

запроданців українського народу. Це вони в роки громадянської війни лили кров робітників і селян, намагались встановити на Україні владу поміщиків і капіталістів. Це вони покликали на Україну німців в 1918 році, які грабували нашу рідну землю. Це вони зараз допомагають німецьким фашистам надіти ярмо на шию вільного, свободолюбивого українського народу. Їм одна відповідь, один присуд — смерть!

Український народ разом з народами великого Радянського Союзу піднявся на велику священну вітчизняну війну проти фашистських розбійників. Український народ знає, що в цій війні він бореться не тільки за свою територію, за свою землю, за свою честь, волю, — але й за волю народів, поневолених німецьким фашизмом.

З великим радянським народом іде все прогресивне людство. Ми гаряче вітаємо угоду Радянського Союзу з Англією про спільність дій проти фашистської Німеччини.

Ми знаємо, що трудящі Німеччини не хочуть війни з Радянським Союзом і глибоко ненавидять гітлерівських правителів.

Ми впевнені, що на заклик великого Сталіна українці західних областей України, Північної Буковини своєю хоробрістю, відданістю батьківщині в смертельній боротьбі з німецьким фашизмом впишуть славу сторінку в історію священної вітчизняної війни.

Смерть Гітлеру і його фашистським бандам!

Слава героїчним партизанам західних областей України і Північної Буковини!

Українці, на занятій ворогом території нищьте ворога — фашистську гадину, ставайте до зброї — за батьківщину, за волю, за честь, за національну культуру, за велику Радянську Україну, за рідного батька нашого великого Сталіна!

Олександр Корнійчук

ДОРОГІ ТОВАРИШІ ЧЕРВОНОФЛОТЦІ ЧОРНОГО МОРЯ!

Український народ разом з народами Радянського Союзу з великою гордістю стежить за вашими героїчними подвигами в боротьбі проти гітлерівських фашистських орд.

Чорноморський флот має великі революційні традиції. Близкучі приклади героїзму чорноморців в роки громадянської війни міцно ввійшли в історію революційної боротьби нашого великого радянського народу.

Я ніколи не забуду і назажди в моєму житті залишаться найкращими спогадами дні, коли мені довелось бути на кораблях нашого славного Чорноморського флоту, коли я вивчав матеріали для п'єси „Загибель ескадри“. Цю п'єсу я присвятив вам, дорогі червонофлотці Чорного моря.

В 1918 році німецькі імперіалісти нав'язали нам Брестський мир. Вони разом з контрреволюційною Центральною радою хотіли захопити Чорноморську ескадру. Але чорноморці, героїчно відбиваючись від ворога, не маючи ніякого виходу, оточені з усіх боків ворогами революції, виконали тоді наказ партії і пустили на дно бойові кораблі, щоб не здати їх розбійникам-інтервентам. Моряки після потоплення ескадри пронесли свої бойові прапори через фронти, б'ючись за рідну землю, за радянську владу. Багато полягло відважних борців, богатирів нашої батьківщини в не-

рівних боях з інтервентами, контрреволюцією, але во-
роги були розгромлені.

Пишучи п'єсу, я в той час не знав, хто допоміг чор-
номорцям виконати наказ Володимира Ільїча Леніна, і
тільки через кілька років, при першій зустрічі в Кремлі
з вождем народів Йосифом Віссаріоновичем Сталіним,
я дізнався, що товариш Сталін читав мою п'єсу „Заги-
бель ескадри“, і він тоді сказав мені: „Ви правильно
зробили, що написали п'єсу про героїчні діла чорно-
морців. Це — велика, гостра політична тема. Цією
подією тоді в 1918 році я займався, все йшло через
мене“.

Ішли роки і на Чорному морі виростала грізна сила —
наш славний Чорноморський флот. Скільки любові й
уваги в будівництво нашого флоту вклав великий ра-
дянський народ! Він створив грізні бойові кораблі, він
послав туди своїх кращих синів, щоб в надійних руках
був захист нашого Чорного моря, наших священних
кордонів.

І зараз, в дні священної вітчизняної війни проти
людожера Гітлера і його фашистських орд, бійці, коман-
дири і політпрацівники Чорноморського флоту та славні
пілоти морської авіації показують чудові приклади ге-
роїзму, мужності, відваги, громлячи ворога в повітрі,
на воді, на землі й під водою.

Дорогі товариші! Ще багато великих боїв перед вами,
але ми глибоко впевнені в тому, що підлий ворог
знайде собі могилу на дні Чорного моря. Не схова-
ються фашисти від пильного ока богатирів-чорномор-
ців, — вони будуть розгромлені, де б не з'явились.

Сьогодні, в день всенародного свята нашого сла-
вного Військово-морського Флоту, разом з усім нашим
великим радянським народом я гаряче вітаю вас, славні
герої нашої батьківщини. Міцно тримайте непереможний
червоний прапор! Ваші великі патріотичні подвиги
окрилюють нас, радянських письменників, на створення
великих полотен, щоб покоління знали велетнів, бога-
тирів моря, безстрашних воїнів нашої батьківщини.

Слава героїчному Чорноморському флоту!

Ми переможемо, дорогі товариші! Скоро настане

день повного розгрому лютих ворогів радянського народу — фашистських загарбників. Як один, вся наша батьківщина піднялась на священну вітчизняну війну. З нами все передове людство світу. Нас веде на бій наш рідний батько, з яким ми завжди перемагали, — наш великий, любий Йосиф Віссаріонович Сталін!

ПОЩАДИ ПСАМ НЕМА!

Вони до нас підкрались крадькома,
Скажені звірі і отруйні гади.
Так згиньте ж, пси,— пощади вам нема,
Нема пощади!

Несуть загибель підлим хижакам
Радянські бомби, танки і снаряди.
Здихайте, пси,— нема пощади вам,
Нема пощади!

Червоний воїн вашу міць лама,
А партизан вас нищить із засади.
Жахайтесь, пси,— пощади вам нема,
Нема пощади!

По наших землях не блукати псам,
Хижацькому поріддю вбивства й зради.
Тремтять же, пси,— нема пощади вам,
Нема пощади!

Ви хочете нас уярмить? Дарма!
Дарма вас ваблять наших надр принади!
Прокляті пси, пощади вам нема,
Нема пощади!

Народ-титан поклявся: „Не віддам
Загарбникам своєї волі й влади.
Криваві пси, нема пощади вам,
Нема пощади!“

Ви кинетесь у розпачі сліпма
Назад в свої барлоги і осади,
Та марно, пси,— пощади вам нема,
Нема пощади!

ЗМІСТ

Стор.

М. Бажан, В. Василевська, О. Корнійчук. Геніальний стратег	3
✓ М. Бажан. Клятва	4
О. Корнійчук. Гітлер — лютий ворог українського народу	5
М. Бажан. Україна не буде німецькою рабою	9
В. Василевська. Гітлеризм — ворог культури	15
М. Бажан. Летить, орли!	21
О. Корнійчук. Дружба народів — велика сила у вітчизняній війні	23
В. Василевська. Гітлер і слов'янські народи	26
О. Корнійчук. Свободолубивий народ	30
О. Корнійчук. Визволимо людство від кривавого фашистського кошмару	33
В. Василевська. Поляки, вас кличуть на боротьбу руїни Варшави!	36
✓ М. Бажан. Балада про подвиг	39
В. Василевська. Шляхами війни	41
В. Василевська. Твій мужності	44
М. Бажан. Наш танк	47
О. Корнійчук. Столиця Радянської України	48
О. Корнійчук. Слава нашим патріоткам!	54
О. Корнійчук. Всесвітні брехуни	57
О. Корнійчук. Націоналісти — найлютіші вороги українського народу	60
О. Корнійчук. Кат Свічка та його історик	62
М. Бажан. Залізний хрест	65
В. Василевська. Ворогові залишається пустеля	67
О. Корнійчук. Лист депутата Верховної Ради СРСР до своїх виборців Звенигородського виборчого округу	70
О. Корнійчук. Лист до робітників і селян західних областей України і Північної Буковини	73
✓ О. Корнійчук. Лист до червонофлотців Чорного моря	76
М. Бажан. Пощади псам нема!	79

